

ציונה שמשי ונחום כהן מפגינים בתערוכתם המשותפת יכולת טכנית גבוהה, המאפשרת להם להגיע לעושר צבעוני שבצרוף חוש המצאה צורני, מעלים את מלאכת הבאטיק לדרגה של אמנות, שמעבר לאומנות. רוב המוצגים הם מוצרים פונקציונליים, כגון צעיפים, מפות, גלימות וחולצות, אך ערכים שימושיים אלה אינם פוגמים אף במלוא הנימה ברמתם האסתטית הגבוהה של המוצרים.

במפתיע, מתגב דווקא למוצרים, שלכאורה הם דקורטיביים ושימושיים בלבד, גוון מזרחי עשיר-דגם ומעודן-צבע, היכול להופיע רק בארץ שבה נפגשות תרבויות המזרח והמערב כאחד. מוזר לפגוש דווקא בתערוכת מוצרים כאלה - ולא בתערוכה "טהורה" - רמזים ראשונים, ואולי אף יותר מרמזים סתם, לסינתזה שתביא פעם ליצירת אמנות בעלת סגנון מקומי מובהק. ייאמר לזכותם של ציונה שמשי ונחום כהן, שסינתזה זו לא נעשית בשום פנים ע"י ויתורים, פשרות או שאיבה מן המוכן, אלא דווקא בדרך עיכול יסודי של תפיסות האמנות של ימינו והתאמתן למטרה המיוחדת. זוהי תערוכה החייבת לעורר עניין לא רק אצל מתכנני אופנה ונשים הצמאות לאביזר מקורי ובעל ערך אסתטי ואמנותי בתלבושתן ובביתן, אלא גם אצל ציירים, שוודאי יוכלו ליהנות מפתרונותיהם הצבעוניים והציוריים הנאים של ציונה שמשי ונחום כהן.

אורי אליעז

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 26.7.63 / תע' יחיד / גלריה "צ'מרנסקי" / תל-אביב

תערוכתו של אורי אליעז היא לו תערוכת יחיד ראשונה וכבר בתערוכה ראשונה זו מתגלה אליעז כצייר רגיש בעל כוח אמוציונלי רב - גם אם הוא אך בראשית דרכו הציורית. נושאו של אליעז הם ילדים, צעצועיהם ועולם הדמיון והפיוט האופף אותם. אין זה עולם הילד כפי שהוא נראה ע"י הילד, אלא יותר עולם הילד כפי שהמבוגר-הצייר מדמינו לעצמו, בשאבו מזיכרונותיו האישיים ומעיניו הפקחות-סקרניות של ילדו. זהו עולם שהפנטאסיה והעיטור משמשים בו יחדיו, כשהם סובבים סביב לציר המרכזי של דמות הילד.

אורי אליעז אינו צייר ליניארי, ועיקר כוחו בבניית משיכות מכחול המעצבות את הצורה בעזרת כתמי צבע וארגונים. טבעי, איפוא, הדבר, שבציורים הנסמכים בעיקר על רישום או על הגדרה צורנית ליניארית בכלל, מצליח הצייר פחות מאשר באלה הבנויים על משיכות המכחול. מבנה ציורי מורכב הבנוי כולו ממשיכות מכחול, הוא משימה כבדה גם לצייר בעל ניסיון רב, ורק טבעי הוא שצייר ינסה לעשות כמה "קיצורי דרך". קיצורי דרך אלה נעשים ע"י אליעז בשני אופנים: שימוש רב מדי בגווניו של הצבע האפור והתחמקות (בחלק מהציורים) מיצירת רקע בעל מבנה צורני, הנובע מאותו מבנה שבו נתפס המוטיב המרכזי של הציור. לשם דיוק, יש לציין, שגם במסגרת השימוש הרב מאוד באפורים - שהינם מטבעם צבעים נייטרליים ובלתי-מחוייבים - מופיעה גם בצבעים אלה לעיתים

בקלילות, הומור שובב. אפיון קריקטורי וניקיון גראפי מכוח ידו הבטוחה. כל אלה הם נתונים מצוינים לקריקטוריסט וצייר ציורים בעלי אופי קליל. נטייתו של יוסי שטרן לעיטוריות ואורנמנטיקה ויכולתו ליצור קומפוזיציה פשוטה ומאוזנת, מאפשרות לו גם לגשת לציור דקורטיבי שיתאים לקיר בעל אווירה בלתי יומרנית. אך מכאן ועד לציור עוד יש מרחק.

בתערוכתו הנוכחית מופיע יוסי שטרן בגישה אבסורדית לחומר. האבסורד שבגישתו בולט עוד יותר אם מביאים בחשבון את העמקת הבנת החומר והחומריות בעולם האמנות היום, שהדיה נשמעים (נראים, ליתר דיוק) היטב גם בארץ. כל השימוש בחומר נבע מתוך ההכרה שכל דימוי-מחקה לחומר אינו מוסר, אף בצורה שטחית, את ערכיו האסוציאטיביים והמבניים. חומר וחומריות אינם ניתנים להיתרגם ישירות ליחידות מבנה פלסטיות-ציוריות אחרות, כנקודה, קו, צורה פשוטה וצבע. טבעי הדבר שאמנים בעלי רגישות והכרה ציורית, הגיעו למסקנה שאם אין תחליף לערכים שמייצגת החומריות והחומר עצמו, יש להכניסם לציור. אמנים כטפאז וזולטן קמני חקרו והשתמשו בחומר עצמו כייחודה ציורית, המאפשרת מערכים ציוריים חדשים. האפיונים המופיעים מיד אחרי כל תגלית, השתמשו בחומר כרקע דקורטיבי וכערך אסתטי בלי להבין את הצורך הפנימי שגרם להתחלת השימוש בו. בא יוסי שטרן ועשה את הצעד האחרון והאבסורדי ביותר בשימוש בחומר: הוא לוקח את השימוש הבלתי נכון בחומר של האפיונים, שכאמור, משתמשים בחומר כערך דקורטיבי ולא כערך מבני, ועושה ממנו תדמית. הדבר דומה למהנדס שבמקום להקים קיר לבנים פשוט, מקים קיר לבנים, מכסהו בעץ, את העץ מכסה בטיח, ועל הטיח מצייר לבנים.

אם יסולק הרקע, שהינו תדמית חומריות, מציוריו של יוסי שטרן, יישאר רישום צבעוני קריקטורי ואילוטרטיבי בסגנונו הרגיל של הרושם. למעשה החומריות - או יותר נכון הפסבדו-חומריות - והצבע אינם ממלאים כל תפקיד של ממש בציוריו של יוסי שטרן. הרישום שהוא כביכול חריתה בחומר (שאיננו), הינו אותו רישום עצמו מתוך "שלושה בסירה אחת" והאילוטרציות הנעימות והקלות האחרות. כדי שלא יהיו ספקות, כדאי לציין שאין כאן כל כוונת הונאה או יצירת ערך דקורטיבי/שטחי במתכוון ע"י הצייר. כוונתו טהורה, והמאמץ הציורי הוא כן ואמיתי, אך יחד עם זה שריר וקיים מה שנאמר לעיל.

ציונה שמשי, נחום כהן

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 12.7.63 / תע' משותפת / גלריה 220 / תל-אביב

ה"באטיק" ("מנומר") הוא שם של טכניקה הנעזרת בשעוות וצבעים מיוחדים, שמוצאה ביאווה והיא מתאימה במיוחד לציור על אריגים, במיוחד על משי ועל עץ. כמו כל טכניקה אמנותית אחרת. גם טכניקת הבאטיק אינה מטרה אסתטית לעצמה, אלא רק דרך עבודה, שכאשר משתלטים עליה כראוי, משמשת אמצעי ליצירה של ממש.